



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Onvphrii Panvinii Veronensis Fratris Eremitae
Augustiniani. De Praecipvis Urbis Romae
sanctioribusq[ue] basilicis, quas Septem ecclesias uulgo
uocant, Liber**

Panvinio, Onofrio

Romae, 1570

De oratorio S. Laurentii quod nunc dicitur Sancta Sanctorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11316

cellaria maius & minus, uestiarium, uicedominium, in quo papæ Vicedominus, siue (ut hodie dicimus) Vicarius habitabat, & alia multa ædificia, quæ passim Bibliothecarius in Romanorum Pontificum uitis commemorat, quæ omnia diruta sunt, & nulli amplius cognita.

De oratorio S. Laurentij, quod nunc dicitur
SANCTA SANCTORVM.

Ex quodam obscuro loco Anastasii Bibliothecarij, conijcere possumus, sacellum, quod nunc Sancta sanctorum dicitur, olim dicatum fuisse a papa Theodoro sancto martyri Christi Sebastiano, ideoque Theodori Papæ basilicam aliquando uocitatum fuisse. Nam bibliothecarius in ea ædicula, quam basilicam uocat, a apostolos reconditos fuisse innuere uidetur, his uerbis in uita Papæ Sergij: Egressus idem beatissimus pontifex Sergius foris basilicam, quæ dicitur domini Theodori papæ, apertis ianuis, sedens in sede sub Apostolis, generalitatem militiæ, & populi, qui pro eo occurrerant, honorifice suscepit, eosque rogauit, ne Zachariam Spartarium, quem occidere uolebant, uiolarent. Ego porro ex uerbo illo (sub Apostolis) existimaui aliquando hanc basilicam Theodori papæ fuisse, quam S. Sebastiano dedicaße refert Bibliothecarius. Sed hanc leuem cõiecturam esse, quis facile suspicari poterit. Nam capita Apostolorum eo loci illo tempore fuisse ex ipso Bibliothecarij loco non ita clare elici posse existimo. Illud adde, quod paulo post in uita Stephani III. idem Bibliothecarius aperte huius Oratorij S. Laurentij sic mentio-

nem

nem faciat: Alio uero die Constantinus subdiaconus, & diaconus a Georgio Episcopo in Oratorio S. Laurentij intra patriarchium Lateranense consecratus est. Ut sit, illud satis constat hoc Oratorium, quod antiquitus S. Laurentij, nunc Sancta sanctorum dicitur, in patriarchio Lateranensi uetustissimum esse. Quod nisi Theodori papæ fuerit, quis primus condiderit incomper tum hæcenus habeo. Illud satis manifestum est, id ab Honorio III. renouatum fuisse. Quod postea Nicolaus III. Vrsinus ruinosam a solo, opere perpetuo sub ipso cum lateribus marmoreis stabiliuit, ac in superiori testudinis parte picturis pulcherrimis ornatum refundari iussit, capitibus Apostolorum cum præputio Christi, capillis B. Virginis, & capite Beatæ Agnetis seorsum positus, quarum reliquiarum unaquæque in propria theca, erat, & deinde manu sua in palatium nouum Lateranense ab se renouatum de nocte transtulit, & a religiosis personis custodiri, donec oratorium completum fuisset, iussit. Quo perfecto adstante uniuerso populo Romano, prælati cunctis, & Cardinalibus, ipse manibus suis sub altari eiusdem basilicæ easdem argenteas reliquiarum thecas reposuit, quod altare prid. nonas Iunij consecrauerat. Ita F. Ptolemæus Lucensis Ordinis Prædicatorum, qui eo tempore uixit, in chronico suo.

Hoc porro Oratorium est in nouissima parte porticus Lateranensis patriarchij orientem uersus situm. Habet ualuas æreas miri operis cum ciboriolo uel tympano e musiuo & imagine S. Laurentij, cui oratorium dedicatum est, duabus quadratis, & elegantis structuræ columnis sustentato. Aedicula parua est, & tota picta, testudinem

testudinem habet lateritiā, plumbeis laminis tectam, pavementum tessellatum, sedilia circumcirca lapidea, parietes e tabulis marmoreis incrustati: unum tantum altare habet, sub quo diu iacuerunt capita apostolorum, & lignum S. Crucis: supra, est imago S. Saluatoris, multis & maximis ornamentis aureis, & argenteis, gemmisque referta, & cortinis aureis decorata. Hæc antiquis temporibus Romanorum pontificum peculiaris ædificula (quam capellam uocabant) erat, postea a quatuor canonicorum collegio diu recta fuit, nunc a custode quodam uiro religioso societatis S. Saluatoris iussu custoditur: est enim nobilissimorum ciuium eam, & Saluatoris imaginem custodientium sodalitas, a Romanis pontificibus instituta, quæ etiam hospitali Lateranensæ præest.

In hoc uero oratorio reliquæ quamplures pretiosissimæ, & certissimæ fuerunt, quarum multæ adhuc ibidem extant, multæ suo loco ablatae. Inter ceteras aliquando fuit ibi pars ligni sanctissimæ crucis, cuius ita meminit Bedas in libro de temporum ratione: Papa Sergius in sacrario B. Petri apostoli, capsam argenteam, quæ in angulo obscurissimo diutissime iacuerat, & in ea crucem diuersis ac pretiosis lapidibus adornatam, domino reuelante reperit: de qua tractis quatuor peralis, quibus gemmæ inclusæ erant miræ magnitudinis, portionem ligni salutiferi dominicæ Crucis interius repositam inspexit: quæ ex tempore illo annis omnibus in basilica S. Saluatoris, quæ appellatur Constantiniana, die Exaltationis eius ab omni osculatur atque adoratur populo. Et in Sergij papæ uita, etiam eiusdem mentionem facit

Ana-

Anastasius Bibliothecarius.

Hanc ligni sanctissimi portionem excidio Urbis sub Clemente VII. à militibus aliquot theca argentea direpta ablatam, Pontifex prodigiose, & non sine ope diuina recuperavit; & aurea, crySTALLINAQUE cruce inclusam, in palatio Vaticano, ubi est Sacristia pontificia, seruari iussit.

In eodem etiam Oratorio diu (ut dixi) iacuerunt apostolorum Petri, & Pauli capita, quæ Innocentius papa III. (ut ex hac inscriptione liquet) Sub altari S. Saluatoris æreis armarijs recondidit.

P
A
V



S
L
P
V
E
S



T
R
V
S

HOC OPVS FECIT
FIERI DÑVS INNOCEN
TIVS PP. TERTIVS

NICOLAVS PP. III.
HANC BASILICAM
FECIT AFVNDAMEN
TIS RENOVARI
ET ALTARE FIERI

Urbanus V. quum parum ex dignitate eo loco iacerent, in basilica, fabricato ad id apte ferculo marmoreo, supra aram maximam collocavit. Qui uero Apostolorum capita in eo oratorio primus recondiderit, non inueni. Illud certe ex uetusto rituali libro constat eodem in loco ante annos plus minus noningentos sub Sergio primo, qui anno DCLXXXVII. pontifex factus est, seruari solita fuisse: in eius enim uita tum primum apud Bibliothecarium reliquiarum apostolorum in patriarchio Lateranensi existentium mentionem fieri inueni, quas in Theodori basilica fuisse refert.

Capitum apostolorum Petri, & Pauli, quæ in oratorio S. Laurentij asseruabantur, ante quadringentos annos in ueteri rituali libro aperta mentio est, ubi diei Veneris sancti ceremonias explicat. Quas accurate consideranti illud mihi in memem ueni, his temporibus, quibus hæc fiebant, ædiculam ipsam S. Laurentij paulo grandiore quam nunc est fuisse; nam tam angusto, quam nunc cernimus loco difficulter admodum tot & tantæ ceremoniæ cum magno Cardinalium & aliorum ordinum numero a Pontifice celebrari potuissent. Nam quum legimus Nicolaum III. eam renouasse, facile fieri potuit, ut eam ex ampla & multorum hominum pace, paulo restrictiorem refecisset.

De sacra uero Saluatoris imagine, quæ eodem in sacello seruatur, primum mentionem fieri inueni apud Bibliothecarium in uita Stephani papæ II. qui anno domini DCCLII. pontifex factus est, his uerbis. Quum Aistulfus Longobardorum Rex Romanos accerrime uexaret, Stephanus papa conuocato clero populoque Romano

Romano